Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

2.4.2020

Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Ehdotetuilla laeilla sallittaisiin kaikille laillisesti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille työnteko huoltovarmuuden ja työmarkkinoiden toimivuuden kannalta tärkeillä aloilla ja tehtävissä, joita tarkoitetaan komission tiedonannossa COVID-19 (2020/C 102 I/02). Esityksen tavoitteena on COVID-19 –pandemian johdosta mahdollistaa Suomessa jo voimassaolevalla oleskeluluvilla olevien kolmansien maiden kansalaisten työnteon jatkaminen huoltovarmuuden ja työmarkkinoiden toimivuuden kannalta tärkeillä aloilla ja tehtävissä, koska Suomeen ei tällä hetkellä voi matkustaa käytännössä muista maista eikä uutta työvoimaa ulkomailta ole käytännössä mahdollista juurikaan saada.

Tiedonannoissa mainitut alat ja tehtävät olisivat pääsääntöisesti tehtäviä, joilla ulkomaisen työvoiman Suomeen saapumisen rajoitukset tai muut poikkeustilanteesta johtuvat työmarkkinoiden toimivuuden häiriöt aiheuttavat työvoimapulaa tai huoltovarmuus- tai muita toimialan toiminnalle merkittäviä haasteita. Hallituksen esityksen mukaan koronatilanteen vuoksi haasteena on saada riittävästi työvoimaa etenkin kausityöntekijöitä tarvitseville aloille, mutta myös rakennusalalle ja telakkateollisuuteen sekä energia- teknologia-, logistiikka- ja kuljetusaloille.

Ehdotettu määräaikaiseksi tarkoitettu laki koskisi kaikkia voimassaolevia oleskelulupia, viisumeita ja kausityötodistuksia sekä myös uusia myönnettäviä oleskelulupia, viisumeita ja kausityötodistuksia. Näiden lupien haltijat voisivat tehdä määräaikaisesti työtä vuoden 2020 loppuun näillä yllämainituilla aloilla.

Hallitus esittää, että lomautettuja ja työttömäksi mahdollisesti jääviä työperusteisilla oleskeluluvilla asuvia ulkomaalaisia voitaisiin hyödyntää työvoimaa tarvitsevilla sektoreilla, etenkin maatalouden kausityössä.

Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

2.4.2020

Palvelualojen ammattiliitto kannattaa lähtökohtaisesti ehdotettua lakimuutosta. Esityksessä todetusti koronaepidemiasta johtuen monia ihmisiä lomautetaan tai jää työttömiksi. Yhdymme näkemykseen siitä, että lomautukset ja mahdollisesti seuraavat irtisanomiset ovat kohdistuneet voimallisesti matkailu-, hotelli ja ravintola-alalle sekä muille palvelualoille. Kannamme muiden työntekijöiden ja jäsentemme ohessa erityisesti huolta alalla työskentelevistä ulkomaalaisista, joilla huolta aiheuttaa ansiotulojen menetyksen lisäksi oleskeluoikeuden jatkuminen sekä oikeus mahdollisesti odottavaan perheenyhdistämiseen.

Hallituksen esitys mahdollistaisi oleskelun ja ansiotulojen jatkumisen myös palvelualoilla aiemmin erilaisilla oleskeluvilla työskennelleille ulkomaalaisille, jos nämä siirtyisivät työskentelemään huoltovarmuuden kannalta välttämättömiksi luetuille aloille. Käytännössä ammattitaitovaatimusten vuoksi heidän kohdallaan kyseeseen tulisi siirtyminen erityisesti maatalouden tehtäviin.

Palvelualojen ammattiliitto katsoo, että ehdotettu laki on kannatettavampi kuin esityksessä esitetyt vaihtoehdot. Lisäksi Palvelualojen ammattiliitto yhtyy näkemykseen siitä, että ehdotettu laki toteuttaa Perustuslain 6§ 2 momentissa tarkoitetun hyväksyttävän perusteen eikä sen säätämiselle tältä kannalta ole estettä eikä sillä estetä suomalaisia lomautettuja työllistymästä halutessaan näille aloille.

Kannamme samalla kuitenkin vahvasti huolta näiden esityksessäkin heikossa työmarkkina-asemassa olevien työntekijöiden säällisten työsuhteen ehtojen toteutumisesta näissä tilanteissa. Esityksen mukaan mm. maatalouden töihin siirtyvien ulkomaalaisten työsuhteen ehtoihin ei tulisi minkäänlaista etukäteisvalvontaa eli TE-keskus ei tarkastaisi työtä tarjoavan yrityksen tilannetta ja sitoutumista vähimmäisehtojen noudattamiseen. Näin ollen kyseeseen tulisi vain jälkikäteinen valvonta, mikä puolestaan voidaan olettaa kokemuksen perusteella olevan erittäin vaikeaa juuri heikossa työmarkkina-asemassa olevien osalta, koska he eivät kuulu usein ammattiliittoihin, eivät tunne oikeuksiaan eivätkä pelätessään oleskeluoikeutensa puolesta uskalla myöskään riitauttaa mm. alipalkkaustapauksia.

Haluamme lisäksi nostaa esiin sen, että lakimuutokseen ei tule sisältyä minkäänlaista sanktioelementtiä eli ketään ei saa lakimuutoksen varjolla pakottaa ottamaan vastaan työtä, koska tiedämme, että kaikkien ei kuitenkaan ole mahdollista perhetilanteen vuoksi siirtyä muualle töihin ei myöskään esimerkiksi pääkaupunkiseudulla kohtuuhintaisen vuokra-asunnon löytäneen työntekijän ole helppoa siirtyä määräajaksi toiselle paikkakunnalle ja huolehtia pahimmassa tapauksessa kahdesta vuokrasta.

Palvelualojen ammattiliitto
Servicefacket

2.4.2020

Samalla Palvelualojen ammattiliitto haluaa nostaa esiin asiaan liittyvän epäkohdan ulkomaalaislaista, Ulkomaalaislain 73 §:n 3 momentin mukaan ulkomaalaisen toimeentulo on oltava turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan. jatkolupaa haettaessa on osoitettava, että toimeentulo on ollut turvattu edellisen luvan aikana. Lähtökohtaisesti toimeentulo ei ole turvattu silloin, kun työntekijän oleskeluluvan voimassaolon aikana on kuukausia, jolloin toimeentulon taso ei täytä vaadittavaa minimitasoa (Ks. HE 139/2013 vp, s. 32). Tässä koronaviruksen aiheuttamassa poikkeustilanteessa tulisi huomioida se, että ei henkilö itse (eikä työnantajakaan) ole voinut vaikuttaa siihen, että työt ovat vähentyneet, jolloin tämä poikkeuksellinen tilanne tulee huomioida jatkohakemuskäsittelyssä. Pykälän soveltaminen ilman poikkeusajan huomioimista johtaisi yksilöiden kannalta kohtuuttomiin tilanteisiin sekä veisi Suomesta oleskelulupien katkeamisen vuoksi täällä hallitusohjelmankin mukaisesti todettua tarvittavaa työvoimaa.

Puheenjohtaja Annika Rönni-Sällinen
Palvelualojen ammattiliitto

Lisätietoja:
lakimies Suvi Vilches
Palvelualojen ammattiliitto
suvi.vilches@pam.fi / 020 774 2120